

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

בס"ד, י"ד סיוון התשפ"ו

חולין ל' – שלבי השחיטה, שחיטה בשתי מקומות, החלדה, והולכה והבאה

שאלות:

1. גדליה שחט קרבן שלמים בחול המועד פסח, כשיש לו חמץ בביתו, האם הוא חייב מלקות?

חשיבות שלבי השחיטה ("ישנה לשחיטה" - המשך)

הגמרא ממשיכה לדון במחלוקת של ריש לקיש (שסובר שהשחיטה נחשבת רק בסופה) ורבי יוחנן (שסובר שהשחיטה נחשבת לאורך כל התהליך, מההתחלה ועד הסוף).

רב אידי בר אבין מקשה על הדעה שאין שחיטה אלא בסוף, מברייתא שעוסקת בדיני שחיטת קרבן פסח על חמץ, בזמן חג הפסח אחרי שעבר זמן הקרבת הפסח (בחול המועד, כשהקרבת נאבד ואח"כ נמצא):

אם אדם שחט במועד את הפסח "שלא לשמו" (לשם שלמים, שזה קרבן כשר) כשיש לו חמץ ברשותו – הוא חייב מלקות, כי מרבים במסכת פסחים את הדין שכל זבח כשר ששחט אותו בחג הפסח על חמץ (כשיש לו חמץ) הוא לוקה עליו. אבל אם הוא שחט אותו לשם פסח, הוא פסול במועד, ולכן האדם פטור על הלאו של שחיטה על חמץ.

אבל יוצא שדווקא אם הוא שחט 'שלא לשמו', אבל אם הוא שחט אותו בסתם (בלי לפרש שהוא לשלמים) – הוא פטור. הגמרא מבררת למה?, הרי מותר הפסח הוא שלמים אוטומטית בשאר ימות השנה, ואם ככה, ניתן לדייק מהברייתא שקרבן פסח לא הופך לגמרי אוטומטית למשהו אחר בסתם, אלא צריך לעקור אותו במפורש, והרי הדבר הזה שנוי במחלוקת!

רבי חייא בר גמדא הביא הסבר מבית המדרש: שמדובר במקרה שבו הבעלים של הפסח היו טמאי מתים בערב פסח הראשון, ולכן הם נדחו לפסח שני (באייר), ולא מדובר בקרבן פסח שנאבד והקריבו אחר במקומו. עבור הבעלים, הפסח הזה עדיין עומד לשמו (כפסח ולא כשלמים), ולכן בסתם הוא פסח פסול ולא שלמים ורק בגלל זה זקוקים לעקירה מפורשת.

ומכאן הקושיא על דעת ריש לקיש,

הקרבן הזה שנדחה לפסח שני והוא שחט אותו סתם, אם נאמר "ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף" – הרי כבר מתחילת השחיטה הקרבן נפסל (כי הוא נשחט כפסח שלא בזמנו), ולכן פטור.

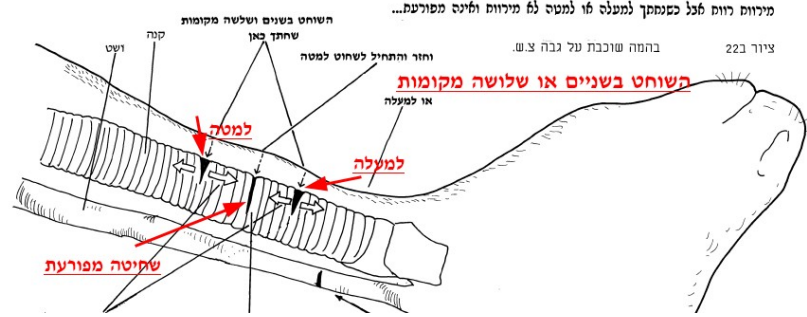
○ אבל אם נאמר "אינה לשחיטה אלא בסוף" – ברגע שהוא רק מתחיל לשחוט מעט, הקרבן נפסל מלהיות פסח (כי אי אפשר להקריב לפסח שני בהמה שהתחילו לשחוט אותה). מכיוון שהוא נדחה מלהיות פסח, בסוף השחיטה הוא כבר אוטומטית נעשה לשם שלמים! ואם הוא שוחט שלמים על החמץ, הוא היה צריך להיות חייב! למה הברייתא פוטרת אותו?

אביי מתרץ: שלמרות שהבהמה נדחתה מלהיות קרבן פסח עצמו, היא עדיין לא נדחתה מהשווי הכספי שלה ("דמי פסח"). כיוון שאפשר לפדות אותה ולמכור אותה במהלך השחיטה (לפני שהיא מתה לגמרי, כמו ששנינו שבהמה מפרכסת נחשבת כחיה לכל דבריה וניתן לפדותה), השחיטה עדיין נחשבת על דעת הפסח והאדם פטור.

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
2. דוד ושימי שחטו שור אחד בשני סכינים כל אחד במקום אחר, השור כשר?

שחיטה בשני מקומות ושחיטה מפורעת

רב יהודה אמר בשם רב: שאדם ששחט בשניים או שלושה מקומות בצוואר (לא ברצף אחד) – השחיטה כשרה.

כשהדבר נאמר לפני **שמואל**, הוא פסל וסבר שצריך "שחיטה מפורעת" (חיתוך גלוי וניכר במקום אחד), וכאן אין חיתוך כזה. והגמרא אומרת שגם **ריש לקיש** סובר ככה, ולומד מהפסוק: "חץ שחוט לשונם" – שהשחיטה כמו חץ שחותך במקום אחד.

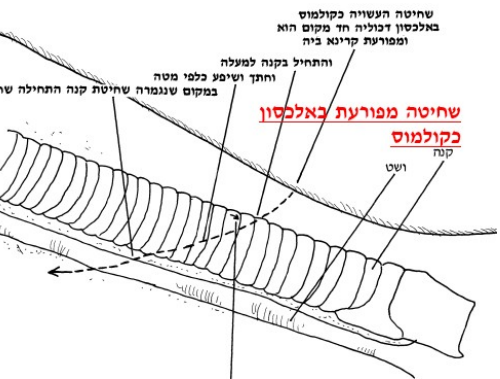
רבי אלעזר מקשה על **שמואל וריש לקיש** מהמשנה בהמשך הדף: "שניים או חזים בסכין ושוחטים, אפילו אחד למעלה ואחד למטה – כשר". אם הם שוחטים במקומות שונים, איך זה כשר? הרי אין כאן שחיטה מפורעת!

רבי ירמיה מתרץ: שהמשנה מדברת על מקרה שבו שני אנשים מחזיקים סכין אחת באלכסון (חיתוך אחד ארוך). ואחד למעלה יותר קרוב לראש והשני קרוב יותר למטה לגוף.

רבי אבא מקשה: אם זו סכין אחת, למה הברייתא אומרת על הדין הזה "אין חוששים שמה יטרפו זה על זה" כלומר שכל אחד יסמוך על החיתוך של חברו ולא ישחט רוב? הרי בסכין אחת החשש הוא שמה הם "ידרוסו" - ילחצו בכוח מתוך ההתנגדות של אחד לשני! רבי אבין מתרץ שאכן יש לגרוס בברייתא "אין חוששים שמה ידרוסו".

רבי אבין מקשה מקרה נוסף: אדם ששחט את הוושט למטה ואת הקנה למעלה – השחיטה כשרה. איך זה כשר בלי שחיטה מפורעת?

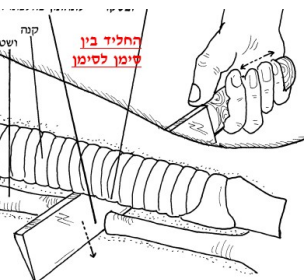

הוא עצמו מתרץ: שמדובר בשחיטה באלכסון, כמו חוד של קולמוס, שהחיתוך מתחיל למעלה ומסתיים למטה באלכסון, וזה נחשב חיתוך ארוך במקום אחד.

מסופר ששור אחד נשחט בשלושה מקומות, ורב יצחק בר שמואל בר מרתא אכל מהבשר המשובח שלו. רבי זירא אמר לו שעל ידי המעשה הזה הוא בעצם לימד שהמשנה (שניים או חזים בסכין) מתירה גם בשני סכינים ובשני מקומות, ושלא כדעת **שמואל**.

3. עופר הכניס את הסכין מתחת לצמר של הכבש ושחט, האם זה החלדה שפוסלת?

דין חלדה

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

○ **רב יהודה אמר** בשם **רב**: אם השוחט תחב ("החליד") את הסכין בין הסימנים (בין הקנה לוושט) וחתך את הוושט ואחר כך הוציא את הסכין וחתך את הקנה כהלכתו – השחיטה פסולה.

אבל אם הוא החליד את הסכין מתחת לעור של הצוואר (ולא בין הסימנים) – השחיטה כשרה.

○ הגמרא **שואלת**: מה החידוש בדין הראשון? הרי המשנה אומרת שאם אדם החליד את הסכין מתחת לסימן השני וחתך – זה פסול (לפי **רבי ישבב** זו נבלה ומטמאה, ולפי **רבי עקיבא** זו טרפה).

○ הגמרא **מתרצת**: שמהמשנה היינו חושבים שהפסול הוא רק כששוחטים מלמטה למעלה כלומר מהעורף לכיוון הגרון (שזה לא זה הכיוון הרגיל כשבהמה שוכבת על גבה בדרך כלל לשחיטה, וזה לא דרך שחיטה), אבל אם הוא החליד בין הסימנים ושחט מלמעלה למטה (מהגרון לכיוון העורף כמו שצריך כשבהמה על גבה), היינו חושבים שזה כשר. לכן **רב** היה צריך ללמד שכל חלדה פוסלת.

○ בבית מדרשו של **רב אמרו** גירסה שונה בדברי **רב**, שהם **לא יודעים** מה הדין אם החליד את הסכין מתחת לעור. והגמרא גם מסתפקת ונשארת ב"תיקו": לגבי מה הדין אם החליד את הסכין מתחת למטלית הכרוכה על הצוואר? או מתחת לצמר מסובך של כבש?

○ **רב פפא שאל**: מה הדין אם לאחר ששחט את רוב הסימנים כראוי החליד את הסכין ושחט בחלדה את מיעוט הסימנים שנשארו? האם זה עדיין נחשב חלק מהשחיטה שחלדה פוסלת בו? וגם השאלה הזו נשארה ב"תיקו". (ורש"י פוסק לחומרא שזה לא כשר). ואם החליד בתחילה זה בודאי נבלה.

4. יצחק ירה חץ ושחט יונה, האם יש סיכוי שהיא כשרה?

שחיטת שני ראשים כאחד

המשנה מביאה דינים לגבי שחיטה מרובה או שחיטה של שני אנשים:

○ אדם ששוחט שני בעלי חיים יחד בסכין אחת – השחיטה כשרה.

○ שני אנשים שמחזיקים סכין אחת ושוחטים בהמה – כשרה, אפילו אם אחד עומד למעלה יותר קרוב לראש, והשני למטה לכיוון הגוף.

○ אם השוחט חתך את הראש במכה אחת בכוח בלי להוליך ולהביא את הסכין – זו דריסה.

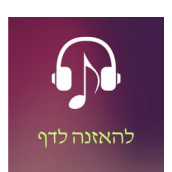
○ אבל אם אדם שחט כדרכו ובמהלך השחיטה הותז הראש רק בהולכה:

▪ **בבהמה אחת**: השחיטה כשרה רק אם יש בסכין אורך של "מלא צוואר" מעבר לצדדי הצוואר, כי זה מוכיח שהייתה משיכה (הולכה או הבאה) של הסכין ולא רק לחיצה.

▪ **בשני ראשים יחד**: צריך שיהיה בסכין אורך של מלא צוואר אחד נוסף מעבר לשני הצווארים.

הדף לע"נ
אמור"ר שלמה חיים משה ב"ר שמואל מנחם הכ"מ
נלב"ע י"א כסלו התשפ"ו

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

- הגמרא אומרת שהדין הזה (שצריך אורך סכין) נאמר רק אם הוא עשה תנועה אחת בלבד (הולך ולא הביא, או להפך). אבל אם הוא הולך והביא את הסכין – השחיטה כשרה בכל אורך של סכין, אפילו בסכין קטנה מאוד ("איזמל").
לגבי מקור הדין לצורך למשיכת הסכין:
- **שמואל לומד** מהפסוק: "חץ שחוט לשונם" – שהשחיטה צריכה להיעשות במשיכה כמו חץ שנורה ונמשך.
- **דבי רבי ישמעאל** דרשו: "ושחט" – מלשון משיכה (כמו "זָהַב שְׁחוּט" – זהב שנמשך לחוטים דקים). והפירוש הזה נתמך גם מהלימוד של **שמואל**.
- מסופר ש**רבא** בדק חץ מיוחד עבור **רבי יונה בר תחליפא**, והוא שחט איתו עוף תוך כדי מעוף. הגמרא שואלת שמא הייתה שם חלדה? ומסבירה שהם ראו שהחיתוך נעשה כראוי וחתך גם את הנוצות החיצוניות בלי חלדה. והגמרא בתחילת הדף הבא שואלת הרי צריך לכסות את הדם של העוף?